

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЛОСЄВА ІРИНА ВІКТОРІВНА

УДК: 811.111'42'38

**МОВНОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ ПОЛЕМІКИ
КАНДИДАТІВ У ПРЕЗИДЕНТИ США
(на матеріалі інтернет-дискурсу)**

10.02.04 – германські мови

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Запоріжжя – 2016

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі іноземних мов факультету міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор філологічних наук, професор
Бехта Іван Антонович,
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
професор кафедри англійської філології

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор
Єсипенко Надія Григорівна,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича,
завідувач кафедри англійської мови

кандидат філологічних наук, доцент
Куш Еліна Олексіївна,
Запорізький національний технічний університет,
доцент кафедри теорії і практики перекладу

Захист відбудеться 18 жовтня 2016 р. о 10-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 17.051.02 в Запорізькому національному університеті за адресою: 69063, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66-А, корпус № 2, ауд. 224.

З дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Запорізького національного університету за адресою: 69600, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66-А, корпус № 2.

Автореферат розіслано 17 вересня 2016 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. Л. Клименко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Політична полеміка (з давньогрецької *πολέμιος* – ‘ворожий’) – стан суперечки, диспуту при обговоренні або з’ясуванні проблем у політичній, філософській, літературній сферах. Водночас існують поняття *дебати* і *дискусія*, які, як складники публіцистичного стилю, політичного нарративу і політичного дискурсу, виступають маркером історичних та культурних змін, зображення економічного розвитку держави, опису соціальних процесів та є об’єктом студій різних сфер наукового пізнання (О. Н. Баранов, Р. Барт, Е. Бенвеніст, Ю. Габермас, В. І. Герасимов, Т. А. ван Дейк, М. В. Ільїн, В. І. Карасик, О. Г. Кірілов, Є. О. Опарина, П. Б. Паршин, Г. Г. Почепцов, П. Серіо, Н. Ферклоу, М. Фуко, О. Й. Шейгал).

Політична полеміка завжди перебуває у фокусі уваги різноманітних наукових систем, тому поняття “полеміка” стає ширшим за “мовлення”, і постає потреба дослідити політичну полеміку як різновид жанру, нарративу і дискурсу через звуження від політичної лінгвістики (Л. М. Мухарямова, Л. П. Нагорна, А. П. Чудинов, О. Б. Януш) до моделі політичної стилістики (К. М. Бондаренко, О. М. Морозова, В. І. Провоторов). Нагальними серед сучасних мовознавчих наукових студій політичної полеміки є маніпулятивні та аргументативні стратегії (Ю. А. Антонова, А. Д. Белова, О. С. Іссерс, С. А. Попов, Г. І. Рузавін) і тактики (О. В. Гайкова, Е. Г. Кулікова, Т. С. Комісарова, О. М. Паршина) впливу на емоційну, раціональну й морально-етичну сфери електорату (В. М. Аміров, О. В. Белякова, К. Є. Калінін, О. І. Соловйов), якими послуговуються кандидати на посаду президента, їх аналіз та їхня реалізація на мовностилістичному рівні. Утім, наявні наукові праці залишають певні лакуни й невиконані завдання під час аналізу структури, семантики й функційної репрезентації сучасної політичної полеміки в інтернет-дискурсі. Нез’ясованою дотепер є проблематика стилістичного ресурсу мовних засобів у дискурсному просторі політичної полеміки, що забезпечують ціліснооформленість сучасного політичного тексту.

Актуальність наукового дослідження полягає в розкритті семантико-структурних і функційних механізмів лексико-семантичної структурації та мультисеміотичної експлікації політичної полеміки через гіпертексти, а також у визначенні ступеня впливу цих текстів на формування картини світу з позицій функційної парадигми сучасних лінгвістичних студій. Інтенсивне вторгнення політики в медійний інтернет-простір посилює актуальність вивчення політичної полеміки на сучасному етапі її буття. Окрім того, актуальність праці випливає з потреби теоретичного осмислення та наукового опису універсальних засобів переконання в політичній полеміці та мовностилістичних засобів, релевантних у межах передвиборчих дебатів, які розглядаємо в руслі політичної полеміки.

Зв’язок роботи з науковими темами. Дисертацію виконано в межах наукової теми кафедри англійської філології факультету іноземних мов Львівського національного університету імені Івана Франка “Текст, культура, соціум: міждисциплінарні студії різножанрової типології” (номер держреєстрації

0111U005536). Тему затверджено на засіданні вченої ради зазначеного вишу (протокол № 37/3 від 28 березня 2012 р.).

Мета дисертаційної праці полягає в мовностилістичному аналізі семантико-структурних та функційних аспектів англійськомовної політичної полеміки як жанру політичної літератури через розкриття її семантичної, структурної та функційної специфіки, в описі та аналізі її смислового наповнення, у розкритті потенціалу мовностилістичних засобів, задіяних у фактуру політичних баталій.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких основних завдань:

- обґрунтувати теоретичні передумови аналізу вивчення політичної полеміки;
- розкрити зміст поняття “політична полеміка” в спектрі інтернет-дискурсу;
- з’ясувати особливості політичної полеміки як жанру, наративу і дискурсу;
- описати методичну базу аналізу жанру *політична полеміка* в інтернет-дискурсі;
- виокремити структурні та семантичні особливості політичної полеміки;
- дослідити стилістичний ресурс мовних засобів у політичній полеміці;
- розкрити комунікативно-прагматичний потенціал мовностилістичних засобів у текстовпросторі політичної полеміки.

Об’єктом дослідження є сучасна англійськомовна політична полеміка початку ХХІ ст. в інтернет-дискурсі.

Предмет аналізу – структурні, семантичні та функційні мовностилістичні засоби вияву політичної полеміки в інтернет-дискурсі.

Матеріалом дослідження слугував корпус електронних газетних текстів, електронних версій промов, звернень, коментарів та інтерв’ю Барака Обами і Мітта Ромні, кандидата на пост президента від Республіканської партії. Уся добірка матеріалу була розміщена на інтернет-сайтах відомих видавництв та аналітичних організацій (<https://www.whitehouse.gov/>, <http://www.presidency.ucsb.edu/index.php>, <https://www.washingtonpost.com>, <http://www.politicalcompass.org/uselection2012>, <http://www.nytimes.com/>, <https://www.presidentialelection.com>, <http://www.politico.com/2012-election>, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/us-election/>, <http://news.linktv.org/topics/us-presidential-election-2012>) і сповна відображає передвиборчу боротьбу, політичне протистояння і політичну риторіку Барака Обами та його опонента Мітта Ромні в період із серпня 2011 р. до листопада 2012 р. Серед розглянутих матеріалів – електронні тексти промов, електронні газетні тексти, електронні аналітичні статті, у яких зафіксовано різноматематичну полеміку, що відображено у назві та змісті текстів. По суті, це сукупність контекстологічних фрагментів, призначених для лінгвістичного аналізу, де найбільш прозоро представлена англійськомовна політична полеміка з погляду її наукового пояснення.

Теоретико-методологічною основою дисертації слугували праці вітчизняних і зарубіжних дослідників у галузях: *дискурсології* (І. А. Бехта,

М. Ветерел, С. М. Єнікєєва, Г. Кук, Дж. Поттер, Г. І. Приходько, В. О. Самохіна, Д. Таннен, С. В. Тхоровська, М. А. К. Халлідей, О. І. Шевченко), *політичної лінгвістики* (Е. В. Будаєв, М. Б. Ворошилова, О. В. Дзюба, Л. П. Нагорна, А. П. Чудинов, І. О. Шайтанов, О. Й. Шейгал), *лінгвістики тексту* (Р. А. де Богранд, В. Дресслер, Н. С. Валгіна, І. М. Колегаєва, Г. В. Колшанський, В. А. Кухаренко, Р. К. Махачашвілі, О. О. Селіванова, У. Хендрікс), *комунікативної лінгвістики* (Ф. С. Бацевич, А. Вежбицька, Т. А. ван Дейк, Н. Г. Єсипенко, Ю. А. Зацний, О. С. Ісерс, Ю. М. Караулов), *мовних ігор* (Н. Д. Арутюнова, О. А. Земська, В. Г. Костомаров, Ю. В. Матюхіна, В. А. Маслова, І. Е. Сніховська), *традиційної та дискурсної стилістики* (Р. Бредфорд, Ж. Вебер, П. Вердонк, Н. Е. Енквіст, В. А. Кухаренко, О. М. Мороховський, М. Ріффатер, Р. Харвег), *політичної стилістики* (К. М. Бондаренко, Е. О. Куш, Е. О. Ліннас, О. М. Морозова, В. І. Провоторов).

Мета і завдання дисертаційної праці визначили застосування комплексу загальнонаукових та спеціальних **методів дослідження**. Серед загальнонаукових методів залучено *спостереження, гіпотезу, методи аналізу й синтезу*, завдяки яким проаналізовано та узагальнено теоретичні передумови вивчення політичної полеміки у руслі політичної лінгвістики і стилістики. Праця ґрунтується на положеннях структурно-семантичного та функційного методів. Висвітлення аспектів семантики, структури, функцій сучасної політичної полеміки при вивченні стилістичних засобів здійснено через застосування *описового методу* (для опису всіх етапів дослідження), *методу таксономії* з опертям на *компонентний аналіз* (для висвітлення лексико-семантичного ранжування лексики в політичній полеміці), *контекстуально-інтерпретативного методу* (для інтерпретації прагмастилістичного ефекту та значення лексичних одиниць дослідження), *лінгвокультурологічного аналізу* (для визначення духовних цінностей та життєвого досвіду промовця, його приналежності до національно-культурної спільноти, виявлення взаємозв'язку між мовою і культурою), *контекстологічного методу* (для дослідження лексичних одиниць політичної полеміки в умовах їхнього вживання у реченні та вивчення контекстуальної взаємодії лексем). Елементи *кількісного аналізу* уможливили з'ясування стилізації мовлення і тенденцій використання палітри стилістичних засобів у сучасній політичній полеміці кандидатами на посаду президента, а *статистичні обрахунки* засвідчили репрезентативність вибірки.

Наукова новизна дисертаційної праці полягає у визнанні функційної парадигми методологічно пріоритетним плацдармом при семантико-структурному описі специфіки політичної полеміки та її функційному аналізі. Така постановка питання дала змогу фокусуватися на двох проблемних аспектах мовознавства: лексичній семантиці гіпертексту (інтернет-тексту) та функційній репрезентації системно-структурних одиниць політичної полеміки як різновиду політичного нарративу на рівні глибинної й поверхневої структури. За результатами

дослідження *вперше* здійснено інтегрований мовностилістичний аналіз структури сучасної англійськомовної політичної полеміки в інтернет-дискурсі з опертям на методологічну парадигму функціоналізму; описано лексико-семантичне ранжування лінгвальних одиниць у комунікативному просторі політичної полеміки, виявлено способи організації передвиборчого семантичного сегмента залежно від прагматичних чинників мовної ситуації.

Теоретичне значення дисертації полягає в загальних принципах і підходах до наукової кваліфікації предмета аналізу, що сприяють поглибленню уявлень про архітектоніко-композиційну організацію англійськомовного політичного дискурсу. Здобуті результати є внеском у дослідження політичного дискурсу з погляду аналізу його аргументативних стратегій. Розкрито фундаментальне розуміння універсальних й одноосібних механізмів впливу на електорат. Дослідження має загальнотеоретичне значення й уможливорює глибше наукове осмислення феномена політичної полеміки у царині політичної стилістики. Отримані результати і зроблені висновки прислужаться в подальшому напрацюванні ідей лінгвістики тексту, дискурсознавства, політичного дискурсу, політичної лінгвістики, політичної стилістики, дискурсної стилістики, лінгвопрагматики, у студіях споріднених явищ на фактурі текстів інших функційних стилів і корпусів.

Практичне значення дослідження полягає в можливості використання його результатів у лекційних курсах з лексикології англійської мови (“Лексична семантика”, “Фразеологія”), стилістики (“Стилістика тексту”, “Стилістичні фігури і тропи”, “Стилістична семантика і синтактика”), комунікативної лінгвістики (“Риторика мовлення і ситуація спілкування”), спецкурсах та семінарах з теорії комунікації, прагмалінгвістики, наратології. Дослідження може бути цікавим тим, хто вивчає зв’язок між мовою і культурою, мовою і суспільством, мовою і політикою, також його можуть використовувати в науково-дослідній та практичній перекладацькій діяльності філологи.

Зміст дисертаційного дослідження сформульовано в таких основних твердженнях:

1. Сучасна політична полеміка – це місце перетину публіцистичного жанру, політичного дискурсу та політичного наративу, що характеризується активним використанням мозаїки мовностилістичних засобів, аргументативних прийомів, комунікативних стратегій і тактик впливу на адресата.

2. Лексико-семантичний зріз політичної полеміки як жанру, наративу і дискурсу демонструє експресивну організацію лексичного складу, який має чітке мовностилістичне осердя, а саме певну кількість домінантних тематичних лексем, які ангажовано на різних мовностилістичних рівнях задля дієвого формування сучасної політичної полеміки передвиборчого дискурсу США.

3. Репертуар та колоризація мовностилістичних засобів, використаних у політичній полеміці, та їх реалізація в публічних промовах є одноосібними для кожного з політиків і визначаються особливостями системи мови адресанта, а

також винятковими лінгвосоціокультурними чинниками, що мають у своєму складі статусно-рольовий тип лідера, своєрідність мовної картини світу культури політика, тип його мовної особистості та стереотипи поведінки.

4. Полемічні баталії скеровані на переконування, а не на запрошення опонентів до дискусії і обмін думками. Тож контекстологічний фрагмент, що відображає полемічне протистояння, апелює до аудиторії через інтелектуальний та емоційний світоглядний складник адресата. З огляду на прогнозований інтелектуальний рівень потенційного виборця, кандидати на посаду президента інтелектуалізують фактури політичної полеміки, у якій виокремлено мовностильові домінанти, властиві кожній стороні полемічного протистояння.

5. Тексти промов, виступів та звернень кандидатів на посаду президента США підпорядковані лінгвопрагматичній стратегії переконування (персуазивності) у форматі усталених поглядів на світ, маніпулятивності, аргументативності та скеровані на те, аби ефективно впливати на електорат.

Апробація результатів праці. Дисертацію обговорено на засіданні міжкафедрального лінгвістичного семінару “Текст. Культура. Соціум” Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 4(12) від 23.12.2015). Основні положення праці висвітлено в доповідях на міжнародних наукових конференціях: V Міжнародна науково-практична конференція “Лінгвістичні проблеми та інноваційні підходи до викладання чужоземних мов у вищих навчальних закладах” (Львів, 2012); VII Міжнародна наукова конференція “Актуальні проблеми германського мовознавства та прикладної лінгвістики” (Чернівці, 2013); I Міжнародна наукова конференція “Дискурс. Комп’ютер. Комунікація” (Львів, 2013); IX Міжнародна науково-практична конференція “Міжкультурна комунікація: мова – культура – особистість” (Острог, 2015); VIII Міжнародна наукова конференція “Актуальні проблеми германської філології та прикладної лінгвістики” (Чернівці, 2015); на засіданнях лінгвістичних семінарів “Текст. Культура. Соціум” у Львівському національному університеті імені Івана Франка (2012–2015) та “Наративні студії у вимірах когніції та дискурсу” у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (2013–2015), а також на засіданнях кафедри англійської філології факультету іноземних мов Львівського національного університету імені Івана Франка (2012–2015).

Публікації. Результати дослідження відображено в 11 публікаціях, з яких 6 статей надруковано у фахових виданнях України, 2 статті – в іноземних наукових журналах, 3 – у тезах доповідей, виголошених на наукових конференціях. Загальний обсяг публікацій складає 3 друковані аркуші.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел (401 позиція, з них 84 – іноземними мовами), списку електронних джерел ілюстративного матеріалу (82 позиції), 10 додатків (7 рисунків і 3 таблиці). Загальний обсяг дисертації – 261 сторінка, із них основного тексту 199 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету й основні завдання дослідження, визначено його об'єкт і предмет, схарактеризовано матеріал і методи аналізу, висвітлено наукову новизну, теоретичне і практичне значення одержаних результатів, подано відомості про апробацію, кількість публікацій та структуру дисертаційної роботи.

У **першому розділі “Теоретичні засади вивчення політичної полеміки”** розкрито поняття та зміст політичної полеміки як жанру, нарративу і дискурсу та висвітлено її змістовно-тематичну організацію (1.1.1); з'ясовано основні тематичні макро- і мікропропозиції політичної полеміки (1.1.2); проаналізовано місце та роль мовних ігор у політичній полеміці, розкрито їхні функції й потенціал (1.1.3); представлено лексико-семантичну організацію політичної полеміки (1.2.1); окреслено структурно-композиційний патерн простору політичної полеміки (1.2.2); проаналізовано основні аргументативні прийоми (1.2.3).

Тлумачення терміна “полеміка” (від давньогрецького слова “πολέμικα, πολέμιος → полемікос” → “військовий, ворожий, ворогуючий”) обумовлює зміст поняття і завдання полеміки як жанру. Його застосовують для опису однієї з найпоширеніших форм суперечки (гострого прилюдного обговорення) щодо дискусійного питання, під якою розуміють обговорення публічного характеру, якому властиві конфронтація, протистояння, протиборство сторін, поглядів та ідей (О. В. Беякова, А. П. Загнітко, Е. А. Ліннас, С. Обенг, В. Б. Родос, О. В. Сажина, Є. Д. Тимошенко, А. Фетцер). Полеміку розглядають і вивчають у лінгвістичному спектрі, який окреслює її як боротьбу протилежних ідей та поглядів щодо дискусійних питань, або як публічне словесне змагання, завдання якого захистити свій погляд і спростувати думку опонента (Л. Г. Павлова, О. В. Сажина). У ширшому розумінні **політична полеміка** – вид мовленнєвої діяльності, завданням якої є відстояти власну позицію та нівелювати протилежні погляди. У вузькому розумінні **політична полеміка** – складне, спричинене соціополітичними подіями комунікативне утворення (тут – передвиборчою кампанією), що переростає в протистояння, якому властиві послідовна структура викладу матеріалу, вербалізація ідей з метою маніпулювання думками виборців і боротьби за владу, здобуття прихильності електорату та досягнення конкретних політичних цілей.

Для дослідження проблем дієвості політичної мови, зокрема політичної полеміки, використовують термін **політичний дискурс** (Г. В. Бобровська, І. С. Бутова, О. В. Варламова, О. О. Гайдулін, О. С. Даниленко, С. Н. Колеснікова, Е. О. Куш, В. А. Маслова, Е. Г. Ордуханян, С. В. Тхоровська, Ю. М. Чантурідзе, А. А. Філінський). Дискурс (як “мовлення, занурене в життя” (Н. Д. Арутюнова), як “мова у живому використанні” (Е. Бенвеніст), як “прагматизована форма тексту” (І. А. Бехта), як “послідовність речень і мовленнєвих актів” (Дж. Ліч) – словом, як явище складного когнітивно-комунікативного порядку) є політичним, коли супроводжує політичний акт у відповідній політичній ситуації, тобто

політичний дискурс формується в контексті дієвості політичних інститутів на зразок сесії парламенту, засідання уряду, з'їздів партій (Т. А. ван Дейк). Тож у дисертації **політичний дискурс** розуміємо як сукупність мовних форм спілкування суб'єктів політичної діяльності у сфері їхньої інституційної комунікації. Політичний дискурс є окремим різновидом дискурсу, мовним утворенням, суб'єкт, адресат або зміст якого належить до сфери політики і має за мету здобуття й утримання політичної влади, а отже, здобуття перемоги на виборчих перегонах. Феномен політичного дискурсу є міждисциплінарним, а відтак слугує предметом дослідження низки дисциплін (політичної лінгвістики, політичної стилістики, лінгвокраїнознавства тощо).

Внаслідок аналізу основних тематичних макро- і мікропропозицій політичної полеміки сучасний політичний дискурс тлумачимо з позицій тематичної суперструктури, яка пов'язана не зі змістовою частиною дискурсу, а з його жанром, макроструктурою, яку досліджують на глобальному рівні, та мікроструктури, яку вивчають на локальному рівні (Т. А. ван Дейк, В. Кінч). Усі рівні покликані виконувати свої функції і є логічним обґрунтуванням дискурсу як складної комунікативної події. Тематичні пропозиції політичної полеміки на будь-якому з рівнів зумовлені, передусім, сферами комунікативної діяльності, серед яких виокремлюємо політичну, публіцистичну, релігійну, наукову, філософську, екологічну, освітньо-педагогічну та літературознавчу.

Натепер політична полеміка, представлена в контекстологічних фрагментах, які аналізуємо в дисертаційній праці, сформувалася у своєрідну систему, у якій можна відстежити чітку організацію її лексичного складу. Цей лексичний склад має певне ядро, а саме, конкретну кількість домінуючих тематичних лексем, які організують та формують сучасну політичну полеміку передвиборчого дискурсу США. Серед них виокремлюємо такі: **country, state, campaign, economy (reforms, employment/unemployment, promise)**. Шар лексики, що становить платформу для політичних баталій, які розгортаються довкола передвиборчої кампанії, формується з лексико-семантичних груп, об'єднаних спільним компонентом значення, які вимальовують лексико-семантичну організацію сучасної англійськомовної політичної полеміки.

Аналіз вибірки дозволяє виокремити тематичні групи із спільним компонентом значення, серед яких основні: **1) State → Держава; 2) Politics → Політика; 3) Economy → Економіка; 4) Welfare (wealth and health) → Добробут.** Експлікація такого тематичного стрижня лексики політичної полеміки напередодні виборів у США відображає ієрархічність системи влаштування сучасного агітаційного політичного дискурсу. Категорії опертя зосереджені довкола найширшого універсального поняття **State → Держава**, яке має свою внутрішню будову: складається із значної кількості різнохарактерних структурних одиниць (політичних, економічних, правових, соціальних, духовних).

Превалювальна тенденція до запровадження мовних ігрових елементів у політичній сфері суспільного життя посідає одне з найважливіших місць на тлі розмаїтих активних процесів, що тривають у нинішньому політичному дискурсі, який має маніпулятивне скерування (С. А. Виноградова, М. В. Гончаренко, Р. Кларк, С. К. Лохова, В. А. Маслова, Б. Ю. Норман, О. І. Міхневич, Т. Г. Сопова, А. С. Терєбков, О. О. Ханіна, І. А. Чемезова). Саме маніпулятивність політичного дискурсу уможлиблює активне використання ігрових прийомів, спрямованих на формування у виборця бажаної думки. Сутність поняття мовної гри полягає в тому, що воно містить рівночасно і поняття, які є цілісними і закінченими системами спілкування, організованими за внутрішніми правилами, і метод, який є сукупністю прийомів у вираженні мови в дії, висвітлення її функцій (Л. Вітгенштайн). Значимою в цьому сенсі є філософська концепція Й. Хейзінга, який визначив правила гри, що розуміються і дотримуються гравцями: *гра* – це процес, спрямований на отримання задоволення. Будь-яка мовна активність автоматично підкоряється правилам, встановленим мовою, саме тому практично будь-який “хід” у мовній грі можна передбачити. Мовна гра виконує палітру функцій на кшталт: *комічна, експресивна, мовотворча, маскувальна, оцінна та маніпулятивна* (Л. П. Амірі, О. А. Земська, С. В. Ільєсова, М. В. Китайгородська, Т. П. Куранова, Н. М. Розанова, В. З. Санников, В. І. Шаховський). Дві останні роблять її (мовну гру) особливо привабливою для політичного дискурсу.

Попри різноманітність визначень суті та поняття мовної гри, визнаємо її різновидом лінгвокреативної діяльності, пов'язаної із зумисним і цілеспрямованим порушенням мовних норм для досягнення бажаного ефекту, що активно застосовується на теренах сучасної політичної полеміки.

У **другому розділі “Методологія та методика дослідження жанру в інтернет-дискурсі”** розкрито методологічні основи праці крізь призму антропоцентричної парадигми як алгоритму дослідження політичної полеміки; розглянуто стратегічні доміанти політичної полеміки (2.1.1); висвітлено ключові поняття формул акцентування важливої інформації в політичній полеміці (2.1.2); окреслено тематичну структуру політичної полеміки та засоби її вербалізації (2.1.3); запропоновано основні методичні засади вивчення політичної полеміки, а саме методику структурно-семантичного вивчення полеміки (2.2.1); методику стилістично-функційного вивчення політичної полеміки (2.2.2); описано методику вибірки матеріалу та принципи її організації (2.2.3).

Формування антропоцентричної парадигми з проголошенням людини центром і найвищою метою світобудови та інтерпретації реальності виключно з погляду людських цінностей передбачає зміну ракурсу розгляду мовних явищ: від моделювання мовної системи як високорівневої абстракції до вивчення мови як засобу спілкування в її дієвості (І. А. Бехта, Р. К. Блот, М. Данезі, С. М. Єнікеєва, Н. Г. Єсипенко, Ю. А. Зацний, Е. Ленкейт, М. Мінамі, Г. І. Приходько та ін.). Основні параметри Homo Lingualis визначають у такий спосіб: *мовна когніція* →

мовна особистість → *мовна свідомість* → *мовна творчість* (Е. Ленкейт). Тож цілком логічним є вибір антропоцентричної парадигми основною методологічною платформою дослідження сучасної політичної полеміки, адже саме діалектична єдність цих параметрів автора та слухача уможливорює об'єктивне конструювання дійсності сучасного політичного дискурсу.

Особливості використання мови задля впливу на свідомість широких мас, роль мови у створенні іміджу політика, його індивідуального стилю як мовної особистості у лінгвістиці сформувалися в окрему тематику, яка безпосередньо відповідає проблемі політичного дискурсу і рівночасно визначає стратегічні домінанти політичної полеміки, серед яких *агітація, пропаганда, політична реклама, інформативність та переконливість* щодо політичних поглядів, а в цій праці й *передвиборча агітація*. Окрім того, до стратегічних домінант політичної полеміки США, які формують тематичний складник передвиборчого дискурсу, зараховуємо такі основні складники, як національна ідентичність, тобто чітка позиція щодо відстоювання національних інтересів держави, патріотизм та повага до національних символів держави, а також рівноправність усіх громадян незалежно від расової належності, віку та соціального статусу. Останнє є вельми актуальним у сучасному суспільстві, що чітко відображено в політичних виступах, зверненнях та коментарях Б. Обама і М. Ромні.

Для дослідження способів акцентування в політичній полеміці використано комплексний підхід до аналізу ролі й особливостей взаємодії мовних засобів в організації змісту та вираженні прагматичного спрямування текстів політичних промов. Очевидним є те, що акцентування відбувається через використання розмаїтих мовностилістичних, експресивно-стильових засобів, через котрі апелюють до адресата. Серед них фіксуємо фонетичні, лексичні та синтаксичні засоби, застосування яких має на меті переконати адресата в потребі виконання ним політичних дій; змінити його політичні погляди, спонукати до конкретної суспільно-політичної реакції, вигідної для адресанта.

Результати дослідження свідчать, що одним із дієвих способів вербалізації політичної полеміки в мовностилістичному ключі є використання *стилістичних тропів*, під якими розуміємо слова і словосполучення, ужиті в переносному значенні задля створення образу (І. В. Арнольд, Л. Джефріс, Л. П. Єфімов, А. П. Коваль, Д. Кристал, Д. Лодж, О. М. Мороховський, П. Сімпсон, Ю. М. Скребнев, Ц. Тодоров); *стилістичних фігур*, під якими фіксуємо явища стилістичного синтаксису, в яких поєднуються особливості синтаксичної будови конструкції, своєрідність її лексичного наповнення і спосіб інтонування; синтаксичні мовні звороти, орієнтовані на незвичність слововживання, посилення емоційності, образності вислову, оздобу мовлення (О. А. Бабелюк, М. П. Брандес, С. Я. Єрмоленко, Н. Е. Енквіст, А. П. Коваль, М. М. Кожина, О. М. Мороховський, Ю. М. Скребнев); *стилістичних прийомів* – різних способів комбінування мовних одиниць одного рівня в межах одиниць вищого рівня, які ґрунтуються на

синтагматичних зв'язках між стилістично маркованими і немаркованими одиницями в тексті (І. В. Арнольд, І. Р. Гальперін, Л. І. Мацько, М. Ріффатер).

Системний аналіз полемічних контекстологічних фрагментів, що відтворюють передвиборчу боротьбу для розкриття їхньої структурної, семантичної та функційної специфіки, здійснено у чотири етапи. Одиницею аналізу обрано контекстуальний фрагмент тексту політичної полеміки, з локалізованими у ньому стилістичними тропами, фігурами, прийомами, що відображають оздоби мовлення в текстах передвиборчих промов кандидатів, їхніх коментарях та інтерв'ю, текстах політичних заяв і звернень. Досліджений корпус налічує 2320 контекстологічних фрагментів, суцільно виокремлених із загальної вибірки, що містять сегменти характеристики політичного дискурсу кандидатів із мовностилістичними засобами: фігурами, тропами та прийомами, актуальними для цього дослідження. Наприклад:

– *метафори*: ***a bunch of debt*** (В. Obama) / ***the mounting debt*** (М. Romney);

– *фразеологічні одиниці*: ***to put boots on the border*** (В. Obama) / ***to crawl into one's shell*** (М. Romney);

– *метонімічні конструкції*: ***to be ready for diplomacy with Beijing*** (В. Obama) / ***we saw a fascinating exchange on Capitol Hill*** (М. Romney).

– *евфемізми*: ***to work on the factory floor*** (В. Obama) / ***part of an Anglo-Saxon heritage*** (М. Romney).

Серед загального корпусу контекстологічних фрагментів 675 становлять метафори, 620 – фразеологічні одиниці, 545 – метонімічні конструкції та 480 – евфемізми, кількість яких за статистично обрахованою похибкою вибірки становить 7,5% для метафор, 7,9% для фразеологічних одиниць, 8,4% для метонімічних конструкцій і 8,8% для евфемізмів при допустимій величині у 33% (В. І. Перебийніс), а отже, є достатньою для обґрунтування відповідних висновків.

На **першому етапі** дослідження застосовано загальнонаукові методи *спостереження, індукції та дедукції*, емпірико-теоретичні методи *аналізу та синтезу* в комплексі зі *структурно-семантичним аналізом* для виявлення понятійного апарату лексичних одиниць та розкриття об'єкта дослідження і його диференційних ознак. Окрім того, проаналізовано й узагальнено теоретичні засади вивчення політичної полеміки як жанру, наративу і дискурсу з урахуванням її смислового наповнення. **Другий етап** полягав у збиранні, систематизації та аналізі мовного матеріалу, фрагментів контекстуальних ситуацій політичного тексту передвиборчої кампанії у США. Було застосовано *метод суцільної вибірки та контекстуального аналізу*. На **третьому етапі** встановлено взаємозалежності між структурою і семантикою досліджуваних одиниць у полемічних текстах та виявлено їхні мовні трансформації, що дозволило вивчити мовну одиницю у взаємодії з контекстом комунікативних ситуацій. Мовні одиниці досліджено за допомогою *методу компонентного аналізу*, а також *методу семантичної ідентифікації*. **Четвертий етап** проведено із застосуванням методів *функційно-стилістичного аналізу* мовних одиниць задля відстеження їх лінгвопрагматичного

ефекту в політичних передвиборчих текстах та вияву їхніх функцій і ролі, яку вони відіграють, будучи адресованими виборцям.

У третьому розділі “Структурно-семантичний підхід до вивчення політичної полеміки” проаналізовано структуру політичної полеміки з урахуванням доцільного використання синтаксичних особливостей дискурсного простору полеміки (3.1.1); розглянуто структурно-стилістичні риси політичної полеміки крізь призму особливостей евфемізації в мовленні (3.1.2); розкрито типові прийоми використання фразеологізмів у жанрі політичної полеміки (3.1.3); виявлено діапазон лексико-семантичного ранжування лексем у політичній полеміці, зумовлений словотвірними особливостями дискурсного простору полеміки (3.2.1) та трансформацією лексичного значення слова (3.2.2); подано опис лексико-тематичних груп у сучасному просторі політичної полеміки (3.2.3).

Під час дослідження виокремлено головні синтаксичні особливості, характерні для політичного дискурсу: порядок слів у реченні, довжина речень, вживання простих і складнопідрядних речень та їх розташування в тексті, а також місце розташування особових займенників у розповідних реченнях, специфічне вживання різних типів речень. З’ясовано, що для створення сприятливої атмосфери, налагодження контакту з аудиторією та чіткого формулювання мети повідомлення в сучасному просторі полеміки застосовують прості речення у вступному комунікативному блоці промови.

Для сучасного політичного дискурсу характерне вживання промовцями фразеологізмів, яким властива варіативність компонентів, трансформації та модифікації, а також багатозначність. Аналіз мовленнєвої реалізації фразеологічних одиниць контекстуалізовано з метою точності сприйняття семантики й використання цих одиниць, а також їхньої експресивності, емотивності, інформативності. Важливою також є мотивація реального значення фразеологізмів внутрішньою формою, типових способів взаємодії внутрішнього значення конструкції та її актуального значення. Наприклад:

– *to make ends meet; to play by own set of rules; to yank oneself out of the depression; to know where the bottom is; to take smb under the wing* (Б. Обама); *to yank S. Hussein out of his spider hole; to put a handful of nails in smb’s mouth and spit them out point forward; to be a wolf in wolf’s clothing* (М. Ромні).

У дисертації виокремлено два структурні типи досліджуваних одиниць: фразеологізми зі структурою словосполучення та фразеологізми зі структурою речення. Відтак з’ясовано, що найбільш численною групою фразеологізмів зі структурою словосполучення в дискурсі Б. Обама та М. Ромні є дієслівні моделі, які функціонують у ролі присудка і стрижневим словом яких є дієслово, вони становлять 57% (Б. Обама) та 47% (М. Ромні). Найменш численну групу становлять ад’єктивні моделі – 7% (Б. Обама) та 5% (М. Ромні). Відповідно другою за кількістю є група субстантивних моделей, це фразеологізми із стрижневим іменником – 24% (Б. Обама) та 36% (М. Ромні). Адвербіальні моделі

посідають третє місце серед чотирьох виокремлених груп – 12% (Б. Обама) та 12% (М. Ромні) і кількісно однаково представлені в дискурсі обох політиків.

У спектрі наукових інтересів низки сучасних науковців опинилися способи словотворення і шляхи збагачення мови (О. В. Васютіна, С. М. Єнікеєва, В. І. Заботкіна, Ю. А. Зацний, І. Плаг, М. М. Полюжин, Г. І. Приходько). Для сучасного процесу словотворення простору англійськомовної політичної полеміки, як і для комунікативного полемічного простору Б. Обама та М. Ромні, характерні деякі з традиційно встановлених модусів словотворення політичної лексики. Особливе значення для поповнення депозитарію простору політичної полеміки надається способу префіксації як найпоширенішому прийому творення слів і термінів. У корпусі відібраного матеріалу трапляються найбільш уживані префікси, які слугували для утворення нових субстантивів: *anti* (проти́дія, протиставлення, заперечення), *bio* (екологічно чистий), *co* (спільний), *de*, *dis*, *il*, *im*, *in* (заперечення, протилежність), *in* (надходження), *inter* (взаємозначення), *multi* (багатозначність), *mis* (протилежність) *out* (винятковість), *over* (перебільшення), *re* (відтворення), *un* (недостатність, непомітність). Приклади:

– *antidote*, *cochairs*, *coworkers*, *biofuels*, *to destabilize*, *destructive*, *to disappear*, *disability*, *ingenuity*, *income*, *innovation*, *insurance*, *to inherit*, *renewable*, *reform*, *to reclaim*, *to refight*, *to overpay*, *to overcome*, *outcome*, *unable*, *unemployment*, *undocumented* (Б. Обама);

– *illegal*, *immigration*, *immoral*, *independent*, *inalienable*, *mismanagement*, *to misguide*, *to review*, *to restore*, *to renew*, *redistribution*, *unemployment* (М. Ромні).

Окрім усічення, конверсії, словоскладання, у текстах політичної полеміки кандидатів на посаду президента США (Б. Обама та М. Ромні) поширення набула аббревіація. Найчастіше абревіуються терміни, назви груп та організацій: *ACA* – *affordable Care Act*; *AIF* – *Anti-Iraqi Forces*; *PC* – *politically correct*; *VFW* – *Veterans of Foreign Wars*; *SBA* – *Small Business Administration*; *CEO* – *Chief Executive Officer*; *DOMA* – *Defence of Marriage Act*; *PTA* – *Parent Teacher Association*; *EPA* – *Environmental Protection Agency*.

Телескопія – особливо продуктивний спосіб словотворення для неологізмів, серед яких є такі, що виникли на тлі політичних протистоянь між Б. Обамою та М. Ромні, наприклад: *Obamania* – надмірне захоплення передвиборчою кампанією політика, залежність від його політичних поглядів; *Obamacare* – реформа у сфері охорони здоров'я та захисту пацієнтів (*Patient Protection and Affordable Care Act*); *Obama-era* – період народної прихильності та президентства.

Основні різновиди процесів словотворення в політичній полеміці взаємодоповнюють один одного і відображають мовну систему у всій її багатоаспектності та різноманітті, сприяють стильовій колоризації простору політичної полеміки, є інтенсифікаторами палітри стилістичних засобів.

Студії лексико-тематичних груп проведено шляхом класифікації лексем відповідно до тематичних груп, а також шляхом аналізу лексичних засобів,

використаних політиками. Під час дослідження лексичного наповнення дискурсу політиків проаналізовано корпус лексичних одиниць. Як наслідок, виокремлено шість тематичних груп: *State, Society, Welfare, Scientific Progress, Military Defense, Education*. З огляду на просторову масштабність сучасного політичного дискурсу, який охоплює всі сфери функціонування держави, у межах цих груп виокремлено підгрупи.

Структурно-стилістичні риси англійськомовної політичної полеміки розкрито через комплексний аналіз евфемізмів у мовленні політиків, які використано з метою формування світогляду адресата і керування його поведінкою, і котрі належать до засобів маніпулювання в політичному дискурсі (К. Аллен, Л. В. Артюшкіна, О. В. Обвінцева, В. В. Панін, А. В. Россова, Р. Холдер, А. В. Янков). Згідно з ефектом, який досягається завдяки вживанню евфемізмів, наведено добірку евфемістичних субстантивів та виокремлено евфемізми, що заперечують расову й етнічну дискримінацію; евфемізми, створені з метою підвищення статусу жінки в суспільстві; евфемізми, що заперечують дискримінацію за соціальним статусом; евфемізми, що відкидають вікову дискримінацію; евфемізми, спрямовані проти дискримінації за станом здоров'я; евфемізми, які відволікають від негативних економічних чинників, та евфемізми, спрямовані на прикриття антигуманної політики. Отже, причини евфемізації політичної мови різні, але їх мета, безперечно, одна – завоювання прихильності електорату і, як наслідок, заволодіння владою.

У четвертому розділі “Функційно-стильовий підхід до вивчення політичної полеміки” описано стилістичний ресурс мовних засобів у політичній полеміці через розкриття функцій та особливостей вживання метафори (4.1.1); метонімічного моделювання (4.1.2); прийомів позитивної саморепрезентації і дискредитації, опертя на авторитет (4.1.3); розкрито комунікативно-прагматичний потенціал англійськомовної політичної полеміки шляхом аналізу взаємозв'язку гумору, а саме таких специфічних видів жарту, як іронія та сарказм (4.2.1); проаналізовано ознаки англійськомовної політичної полеміки (агональність, агресивність, ідеологічність, театральність) (4.2.2); представлено мовні засоби вираження стратегій і тактик впливу на адресата.

Метафора в англійськомовній політичній полеміці виконує інформаційну та прагматичну функції, впливаючи на судження і ставлення аудиторії до дискусії. Окрім того, до її основних функцій зараховуємо *інформативну, мнемонічну, текстотвірну, жанротвірну, пояснювальну, емоційно-оцінну, конспірувальну, ігрову та ритуальну*. У підсумку дослідження виокремлено й оформлено добірку таких видів метафор у політичному просторі інтернет-дискурсу: *метафори розміру, метафори особистої зверхності, метафори відстані, метафори субординації та метафори вибору* (О. М. Зарецька).

Під час аналізу функційної дієвості метафор з'ясовано, що метафори вибору домінують у політичній риторичі, оскільки пов'язані з пошуком та альтернативою, а отже, з вибором, до якого закликають політики:

– *“Instead of a \$1,000 tax cut next year, the typical working family under my plan would get a tax cut of \$1,500. Instead of it **coming out of your paycheck**, it would be **going into your pocket**”* (В. Обама).

– *“But if you want to make this election about restoring American greatness, then I hope you will join us. If you believe the disappointments of the last few years are **a detour, not our destiny**, then I am asking for your vote”* (М. Ромні).

Доведено образність метафори як доволі зручного і домінантного методу комунікації Б. Обама (36%), М. Ромні (42%).

Для сучасної політичної полеміки характерні різні типи метонімічних моделей, що становлять 5% у дискурсі Б. Обама та 11% у М. Ромні і для утворення яких використано назву держави, міста, вулиці для називання уряду та державних структур; назви визначних місць, що називають країну, місто, жителів цієї країни або номінують певну сферу діяльності, характерну для регіону; слова на позначення політичних угруповань, що вживаються замість назви її членів; назви організацій, що переносяться на сукупність їхніх членів; одиниці, що номінують діяча, його майстерність, досягнутий ним результат. Це доводить той факт, що широке використання експресивних засобів – різних фігур, а особливо використання метонімічних моделей, значно привертає увагу аудиторії й дозволяє виконати основні функції і завдання політичної мови.

Дослідження прагматичного аспекту комунікативних процесів в англійськомовній політичній полеміці здійснено через вияв засад мовленнєвого впливу в ситуаціях переконування, адже досягнення мети полягає в здобутті практичного результату. Бажаний мовленнєвий вплив досягається крізь призму стратегій саморепрезентації і дискредитації опонента, чому слугують відповідні тактики. Окрім того, аналіз вибірки матеріалу свідчить про те, що одним із ефективних стилістичних прийомів у політичній полеміці є опертя на авторитет. Цей прийом переважно полягає в цитуванні, оскільки влучні цитати відомих політичних діячів, діячів культури, національних героїв, які використовує Б. Обама, руйнують перепони осмислення інформації, а посилання на авторитетних діячів та політиків у промовах М. Ромні значно підвищують мовний вплив, що дозволяє досягнути бажаної мети. За часи президентства в мовному доробку Б. Обама має місце цитування його попередників (Ф. Рузвельта, А. Лінкольна), О. Пушкіна, використання латинських афоризмів, а закликаючи до рівності та миру, він цитує Коран, Талмуд та Біблію. М. Ромні також послуговується прийомом цитування, згадуючи в промовах Р. Рейгана, Т. Рузвельта, А. Лінкольна, М. Л. Кінга, С. Джобса. Наприклад:

– *“I'm a Democrat. But I believe what **Republican Abraham Lincoln** believed: **That Government should do for people only what they cannot do better by themselves, and no more**”* (B. Obama);

– *“**Ronald Reagan** rallied America with **"Peace Through Strength."** **American strength is the only guarantee of liberty**”* (M. Romney).

Для сучасної політичної полеміки характерний агресивний тип мовленнєвої поведінки, який досягається через такі мовні засоби, як іронія та сарказм – *“We got rid of one rule from 40 years ago that could have forced some dairy farmers to spend \$10,000 a year proving that they could contain a spill – because milk was **somehow classified as an oil. With a rule like that, I guess it was worth crying over spilled milk. I'm confident a farmer can contain a milk spill without a federal agency looking over his shoulder**”* (B. Obama).

За результатами дослідження, динаміка мовної стихії, що супроводжується агресивністю, сарказмом й агональністю та якій властиві стратегії нападу і дискредитації, не приносить бажаного прагматичного ефекту, а отже, не сприяє перемозі в передвиборчій кампанії – *“You know, **out-of-touch liberals like Barack Obama say they want a strong economy, but in everything they do, they show they don't like business very much. But the economy, of course, is simply the product of all the businesses of the nation added together. So it's a bit like saying you like an omelet, but you don't like eggs**”* (M. Romney).

Сучасній політичній полеміці також притаманні перформанс та театральність, які розглядаємо як стилістичні прийоми, що полягають у необхідності політиків працювати на публіку, привертаючи до себе увагу за допомогою політичного мовленнєвого стилю та іміджу, а особливо за допомогою цілеспрямованої комбінації виражально-зображальних засобів на різних рівнях мовної системи.

Дискурсний простір передвиборчої кампанії обох кандидатів на посаду президента США полонить яскравою палітрою стилістичних фігур та засобів вираження мовлення, що сприяє стилізованому викладу під час полеміки, дискусій та дебатів, та скерований на досягнення головної передвиборчої мети – перемоги на виборах. У вдало вибудованій полеміці Б. Обама в баталіях і протистояннях з М. Ромні мав місце стратегічний спектр стилістичних прийомів, серед яких виокремлюємо цитування, опертя на авторитет, театральність, який безупинно підкріплювався потужним арсеналом стилістичних фігур і, відповідно, тропів, серед яких метафора, яку доповнюють евфемізми, метонімічні образи, іронія. Саме така стилістична палітра принесла очікувану й омріяну перемогу. Обрахунок відсоткового співвідношення фігур та засобів вираження в мовленні Б. Обама, проведений методом суцільної вибірки, становить: 44% – фразеологізми, 36% – метафори, 11% – евфемізми, 5% – метонімічні образи, 3% – опертя на авторитет, 1% – цитати.

Натомість для дискурсного простору полеміки М. Ромні, який володіє спектром стилістичних засобів вираження мовлення, дещо подібним до свого

опонента, у якому домінує метафора, характерні фразеологічні одиниці, особливий тон ведення полемічних баталій і протистоянь з Б.Обамою. Він супроводжувався агресивністю, сарказмом, подеколи й агональністю, з притаманними ознаками стратегій нападу і дискредитації. Такий вибір не приніс очікуваного прагматичного ефекту, а отже, не сприяв перемозі М.Ромні у передвиборчій кампанії. Обрахунок відсоткового співвідношення фігур та засобів вираження в мовленні М.Ромні, виконаний методом суцільної вибірки, становить: 27% – фразеологізми, 42% – метафори, 3% – евфемізми, 11% – метонімічні образи, 11% – опертя на авторитет, 6% – цитати.

ВИСНОВКИ

У вимірах антропозорієнтованого характеру сучасних лінгвістичних студій опис та інтерпретація мовних явищ відбуваються системно й інтегративно на основі вивчення людського чинника в мові, мови в людині та людини в мові. Зростаюче зацікавлення проблематикою мовленнєвої поведінки особистості на політичній арені в соціокультурних, культурно-національних, гендерно-вікових, статусно-рольових та інших іпостасях засвідчує вагомість вивчення сфери політичної полеміки, в якій відображаються жанр, наратив та дискурс.

Обґрунтування теоретичних передумов аналізу вивчення політичної полеміки уможливило розкриття змісту поняття “політична полеміка” в спектрі інтернет-дискурсу та виокремлення його мовностилістичних особливостей. Простежено взаємозв’язок, взаємодію і взаємозумовленість синтаксичних структур, лексичної семантики та їхніх функційних маніфестацій у мовленнєвих партіях кандидатів на посаду президента США (Б.Обама та М.Ромні) у дискурсному просторі політичної полеміки. Її досліджено на матеріалах передвиборчої кампанії обох кандидатів з опертям на основні форми їхньої передвиборчої агітації: заяви, інтерв’ю, радіо- і телезвернення, прес-конференції, радіо- і теледебати, виступи перед електоральною аудиторією.

З появою інтернет-дискурсу англійськомовна політична полеміка зазнала певних змін, відбувся перехід від класичних канонів політичної риторики до вільніших, незалежних форм ведення політичного діалогу, що підтверджено вжитком лексики з емоційними й експресивними конотаціями, використанням фразеологічних одиниць, метафор, метонімічних конструкцій, евфемізмів. Аналіз політичної полеміки як жанру, наративу і дискурсу здійснено шляхом опису та дослідження її смислового наповнення. Це доводить існування тріади: *публіцистичний жанр* → *політичний наратив* ↔ *політичний дискурс* у формі єдиного інтегративного, ціліснооформленого комунікативного утворення. Таке об’єднувальне мережеве утворення знаходить своє відображення в сучасному гіпертексті, що є складовим елементом жанру політичної полеміки та долучає до свого складу відповідний неоднорідний мовленнєвий сегмент в інтернет-дискурсі.

Методичну базу аналізу жанру *політична полеміка* в інтернет-дискусі описано крізь призму функційної парадигми, що дозволило підтвердити той факт, що мова політика прагматично орієнтована на досягнення результатів і є основним засобом маніпулювання в політичному середовищі.

Виокремлення структурних та семантичних особливостей гіпертекстів політичної полеміки зробило ясным для розуміння семантичний потенціал використаних лексичних одиниць через їхню структурну класифікацію. Розкрито стилістичний ресурс мовних засобів у політичній полеміці і, як результат, доведено, що правильно обрані та доцільно застосовані під час полемічного протистояння стилістичні прийоми, як цілеспрямована комбінація виражально-зображальних засобів різних мовних рівнів з динамічною зміною їхніх функцій (театральність, агресивність, ідеологічність, цитування з опертям на авторитет), підкріплених стилістичними тропами і фігурами (метафора, метонімія, гіпербола, порівняння, іронія, метонімія, евфемізм), знаменують досягнення бажаного прагматичного ефекту, а отже й перемогу у виборчих перегонах.

Комплексний аналіз мовного матеріалу, який є *перспективним* для текстів різножанрової типології, дозволив встановити гібридність досліджуваного жанру політична полеміка, як складника передвиборчого дискурсу, який вивчено в руслі політичної лінгвістики та політичної стилістики. Конститутивними ознаками передвиборчої політичної полеміки виступають колоризована палітра стилістичних прийомів, фігур, тропів та засобів увиразнення мовлення, маніпулятивність, цілісна структура та сценарій, стратегії і тактики впливу на емоційну, раціональну і морально-етичну сфери електорату.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДОСЛІДЖЕННЯ:

1. Лосєва І. В. Мовні ігри в політичній полеміці / І. В. Лосєва // Американістика та англістика : [зб. наук. праць]. – Дніпропетровськ : Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара, 2012. – С. 71–76.

2. Лосєва І. В. Мовностилістичні ознаки політичних промов / І. В. Лосєва // Нова філологія : [зб. наук. праць]. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2012. – Вип. 50. – С. 64–66.

3. Лосєва І. В. Основні аргументативні прийоми політичної полеміки / І. В. Лосєва // Наукові записки Національного університету “Острозька академія” : [зб. наук. праць]. – Острог : Національний університет “Острозька академія”, 2015. – Вип. 51. – С. 257–259.

4. Лосєва І. В. Полеміка як жанр, наратив, дискурс / І. В. Лосєва // Лінгвістика : [зб. наук. праць]. – Луганськ : Луганський національний університет ім. Т. Шевченка, 2012. – С. 144–151.

5. Лосєва І. В. Політична метафорика як чинник політичної культури / І. В. Лосєва // Наукові записки Національного університету “Острозька академія” :

[зб. наук. праць]. – Острого : Національний університет “Острозька академія”, 2016. – Вип. 62. – С. 201–203.

6. Лосєва І. В. Типові використання ідіом в політичній полеміці / І. В. Лосєва // Наукові записки Національного університету “Острозька академія” : [зб. наук. праць]. – Острого : Національний університет “Острозька академія”, 2015. – Вип. 56. – С. 170–172.

7. Лосєва І. В. Синтаксичні особливості дискурсного простору політичної полеміки / І. В. Лосєва // APRIORI. Сер. : Гуманитарные науки [Электронный ресурс]. – Краснодар, 2015. – № 3. – 7 с. – Режим доступа: <http://apriori-journal.ru/serial/3-2015/losyeva.pdf>.

8. Losyeva I. V. Tactics in political discourse argumentation / Iryna Losyeva // Oxford Journal of Scientific Research. – 2015. – No. 1(9) (January-June), vol. IV. “Oxford University Press”, 2015. – P. 288–293.

9. Лосєва І. В. Мовностилістичні особливості політичних промов в інтернет-дискурсі / І. В. Лосєва // Концептуальний простір художнього дискурсу : [матер. І докторантського колоквиуму]. – Чернівці : Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2013. – С. 21.

10. Лосєва І. В. Політичні промови як предмет лінгвістичного дослідження / І. В. Лосєва // Лінгвістичні проблеми та інноваційні підходи до викладання чужоземних мов у вищих навчальних закладах : [матер. V Міжнар. наук.-практ. конф.]. – Львів : Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, 2012. – С. 123.

11. Лосєва І. В. Способи акцентування значимої інформації в політичній полеміці / І. В. Лосєва // Концептуальний простір дискурсів: Квантитативна когнітологія : [матер. II докторантського колоквиуму]. – Чернівці : Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2014. – С. 41–42.

АНОТАЦІЯ

Лосєва І. В. Мовностилістичні особливості політичної полеміки кандидатів у президенти США (на матеріалі інтернет-дискурсу). – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.04 – германські мови. – Запорізький національний університет. – Запоріжжя, 2016.

Дисертацію присвячено комплексному аналізу мовностилістичних особливостей сучасної політичної полеміки кандидатів у президенти США з опертям на аналітичний ресурс, локалізований в інтернет-дискурсі.

У результаті дослідження здійснено інтегрований мовностилістичний аналіз структури сучасної політичної полеміки в інтернет-дискурсі з опертям на методологічну парадигму функціоналізму; описано лексико-семантичне ранжування лінгвальних одиниць у просторі політичної полеміки, виявлено способи організації семантичного простору залежно від прагматичних чинників

мовної ситуації. Обґрунтовано теоретичні передумови аналізу вивчення політичної полеміки. Розкрито зміст поняття “політична полеміка” у спектрі інтернет-дискурсу. З’ясовано особливості політичної полеміки як жанру, нарративу і дискурсу. Описано методичну базу аналізу жанру *політична полеміка* в інтернет-дискурсі та виокремлено структурні і семантичні особливості політичної полеміки. Проаналізовано стилістичний ресурс мовних засобів у політичній полеміці та розкрито комунікативно-прагматичний потенціал мовностилістичних засобів у текстовпросторі політичної полеміки.

Ключові слова: мовностилістичні особливості, політична полеміка, політична стилістика, інтернет-дискурс, нарратив, стилістичний ресурс, прагматичний потенціал.

АННОТАЦІЯ

Лосева И. В. Лингвостилистические особенности политической полемики кандидатов в президенты США (на материале интернет-дискурса). – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук по специальности 10.02.04 – германские языки. – Запорожский национальный университет. – Запорожье, 2016.

Диссертация посвящена комплексному анализу лингвостилистических особенностей современной политической полемики кандидатов в президенты США с опорой на аналитический ресурс, локализованный в интернет-дискурсе. В результате исследования, полагаясь на методологическую парадигму функционализма, осуществлен интегрированный лингвостилистический анализ структуры современной политической полемики в интернет-дискурсе; дано описание лексико-семантической ранжировке лингвальных единиц в пространстве политической полемики, выявлены способы организации семантического пространства в зависимости от прагматических факторов языковой ситуации. Обоснованы теоретические предпосылки анализа изучения политической полемики. Раскрыто содержание понятия “политическая полеміка” в спектре интернет-дискурса, а также установлено особенности политической полемики как жанра, нарратива и дискурса. В работе описано методическую базу анализа жанра *политическая полеміка* в интернет-дискурсе и представлено структурные и семантические особенности политической полемики. Проанализирован стилистический ресурс языковых средств в политической полеміке и раскрыт коммуникативно-прагматический потенциал лингвостилистических средств в пространстве политической полемики.

Ключевые слова: лингвостилистические особенности, политическая полеміка, политическая стилістика, интернет-дискурс, нарратив, стилістический ресурс, прагматический потенциал.

SUMMARY

Losyeva I. V. Linguo-Stylistic Peculiarities of the Political Debate in the US Presidential Election Campaign (based on online discourse). – Manuscript.

Dissertation for Candidate Degree in Philology (PhD): Speciality 10.02.04 – Germanic Languages. – Zaporizhzhia National University. – Zaporizhzhia, 2016.

In modern linguistic science the analysis of political debate (polemics) in reference to its lexico-semantic, syntactically-stylistic, communicative-pragmatic peculiarities and functional potential remains one of the primary tendencies of linguistic research. The present paper breaks new ground in the integrated study of semantic, structural and functional manifestations of political debate in online discourse. The study of political debate in the presidential election campaign is considered to be of vital importance as it makes possible to analyze the evolution of political thinking as well as to find the ways of civilized political dialogue, which is extremely important for the world community.

In modern international arena political debate is viewed as a contention or dispute over political issues and controversial topics. In the given research political debate (polemics) is regarded as a contentious argument that is intended to support a specific position through attacks on a contrary position. The paper studies the political debate as a genre of literature through the description and analysis of its semantic content in which journalistic genre, political narrative and political discourse are reflected; it also defines the role and place of political debate in architectonics and compositional organization of English political discourse.

The methodological background of functional and structural-semantic approach to the analysis of political polemics is described in the light of anthropocentrism in which verbal behavior of the individual serves as the focus of linguistic research.

According to the objectives and the main postulates of the thesis, integrated linguo-stylistic analysis of the structure of modern political debate in the online discourse has been conducted as well as lexical and semantic ranging of lingual units in the space of political debate has been highlighted.

The study has clarified new ways of arranging semantic space based on pragmatic factors of speech situation and explored stylistic resources of language in the political debate. As a result the communicative and pragmatic peculiarities of lexical and stylistic figures of political speeches have been exposed and the manifestation of functional paradigm of political debate figures has been revealed.

Finally, the political polemics is considered to be a complex of both individual and collective mental processes, the communicative-pragmatic functions of which cover a wide range of pragmatic tasks and are aimed at sending messages. The politicians introduce facts or figures in order to express their own attitude to the events described, evaluate them and motivate the recipients to come up with the proper conclusions.

Key words: linguo-stylistic peculiarities, political polemic, political stylistics, online discourse, narrative, stylistic resource, pragmatic potential.